

บทความพิเศษ

การปรับตัวของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในช่วงโควิด-19

ตรีบุษ โพชนนตรีวิจิตร | นันทรัตน์ ตั้งวิฑูรธรรม

21 เมษายน 2563

ขอบคุณที่มาภาพ <https://www.ilo.org/asia/countries/thailand/lang--en/index.htm>

“ระดับความเสี่ยงของการแพร่เชื้อโควิด-19 ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจการ ความเข้มข้นในการดูแลของผู้ประกอบการ และการอยู่อาศัยที่แออัด

การสื่อสารและมาตรการที่ชัดเจนสามารถลดความเสี่ยงได้”

ปัญหาการอยู่รวมกันอย่างแออัดในกลุ่มแรงงานต่างด้าวไม่ได้ถูกกล่าวถึงมากนักในช่วงแรกจนกระทั่งไม่นานมานี้ที่มีกรณีผู้ติดเชื้อในกลุ่มแรงงานต่างด้าวในประเทศสิงคโปร์เป็นจำนวนมากจนทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อพุ่งขึ้นอีกรอบหลังจากที่ประเทศสิงคโปร์มีจำนวนผู้ติดเชื้ออยู่ในระดับที่คงที่มาระยะหนึ่ง โดยวันที่ 9 เมษายน 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าเป็น 287 ราย จาก 142 รายในวันก่อนหน้า รวมจำนวนผู้ติดเชื้อรวมทั้ง 1,910 ราย ผู้ติดเชื้อรายใหม่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหอพักที่แออัด

ล่าสุดเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่พุ่งขึ้นถึง 1,426 ราย โดยมี 1,369 ราย เป็นแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหอพัก รวมจำนวนผู้ติดเชื้อรวมทั้ง 8,014 ราย แรงงานต่างด้าวในประเทศสิงคโปร์รายงานว่าในช่วงก่อนการระบาด กลุ่มแรงงานต่างด้าวไม่มีหน้ากากใช้และที่อยู่อาศัยมีความแออัดไม่ถูกสุขอนามัย¹ มาตรการแรก ๆ ของรัฐบาลในการลดแพร่เชื้อ คือการกักตัวของแรงงานต่างด้าวให้อยู่ในหอพัก จัดหาอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อและต่อมาได้จัดเตรียมที่พักสำหรับแรงงานกลุ่มนี้เพื่อลดความแออัดและเพิ่มการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสิงคโปร์สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษา

ที่ดีสำหรับประเทศไทยที่มีแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ในการสร้างความตระหนักเพื่อป้องกันและลดอัตราเสี่ยงในการแพร่ระบาดในกลุ่มก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์แบบประเทศสิงคโปร์

ตามรายงานสถานการณ์แรงงานต่างด้าว (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว) ณ เดือน ธันวาคม 2562 จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย มี 3,005,376 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว) โดยกลุ่มแรงงาน 4 สัญชาติ เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม มีจำนวน 2,722,424 คน (คิดเป็นร้อยละ 90 ของทั้งหมด)

¹ สืบค้นจาก <https://www.straitstimes.com/singapore/manpower/workers-describe-crowded-cramped-living-conditions>

ประเภทกิจการที่แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานมากที่สุด ได้แก่ กิจการก่อสร้าง กิจการเกษตรและปศุสัตว์ และกิจการให้บริการต่าง ๆ ตามลำดับ และ ณ วันที่ 22 เมษายน 2563 ได้มีประกาศราชกิจจานุเบกษา ให้ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า เป็น 3 เขตติดโรคติดต่ออันตรายกรณีโรคโควิด-2019

ณ วันที่ 21 เมษายน 2563 มีผู้ติดเชื้อเป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าวเพียง 0.82%² แรงงานต่างด้าวที่มีงานทำในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะมีผู้ประกอบการเป็นคนให้คำแนะนำในเรื่องสุขอนามัยและการป้องกัน และจัดหาอุปกรณ์ป้องกันให้ แต่หากคนกลุ่มนี้ตกงานเนื่องจากการสั่งปิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็จะทำให้คนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ ความรู้ในการดูแลตนเอง และสภาพการเป็นอยู่หลังจากตกงานที่แยลงกว่าเดิม

บทความนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารกิจการที่ใช้แรงงานต่างด้าว โดยสัมภาษณ์ถึง

ความเสี่ยงของกลุ่มต่างด้าว ความพร้อมในการป้องกัน และความต้องการในการช่วยเหลือจากภาครัฐ

สัมภาษณ์ผู้บริหารทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วยกิจการขนส่งที่มีแรงงานต่างด้าวมากกว่า 200 คน กิจการบริการที่มีแรงงานต่างด้าวประมาณ 150 คน และกิจการโรงงานผลิตอาหารและเครื่องดื่มประมาณ 70 คน และ 40 คน และมีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่รับทำเอกสารให้กับแรงงานต่างด้าว

จากการสัมภาษณ์พบว่า**การอยู่อาศัยที่แออัดของแรงงานต่างด้าวเพิ่มความเสี่ยงต่อการระบาด** โดยแรงงานต่างด้าวที่ต้องรับผิดชอบที่อยู่อาศัยเองมีความเสี่ยงที่สูงเนื่องจากแรงงานอยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำ ส่วนมากจึงอาศัยและกินอยู่ร่วมกัน ในส่วนของแรงงานที่พักอาศัยกับผู้ประกอบการก็ขึ้นอยู่กับการจัดการของผู้ประกอบการซึ่งมีระดับความแออัดที่แตกต่างกัน

ความเสี่ยงอื่น ๆ ในการติดเชื้อของแรงงานต่างด้าวในที่ทำงานก็มีระดับที่แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับ**ลักษณะของงาน ความต้องการของลูกค้า มาตรการในการดูแลของ**

ผู้ประกอบการ และจำนวนพนักงานที่จ้างในช่วงโควิด-19 โดยกิจการที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่มส่วนใหญ่จะมีมาตรการป้องกันที่ค่อนข้างเข้มข้นกว่ากิจการรูปแบบอื่น เช่น มีการบังคับให้ใส่หน้ากากตลอดเวลาทำงาน มีเจลแอลกอฮอล์ให้ใช้ มีการตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้าออกจากสถานที่ทำงาน แนะนำให้ล้างมือบ่อย ๆ สวมถุงยางมือในขณะที่ทำงาน มีการทำหน้ากากคลุมหน้าใส่ (face shield) ไม่อนุญาติให้เดินทางออกพื้นที่ มีทีมงานควบคุมอนามัย ผู้จัดการมีประชุมเพื่อแนะแนวและวางแผนการปฏิบัติ และมีป้ายประกาศในเรื่องของการดูแลตนเองเพื่อลดความเสี่ยงในช่วงโควิดเป็นภาษาไทยและภาษาของแรงงานต่างด้าว บางกิจการมีมาตรการเพิ่มเติมที่เข้มข้นขึ้นอีก เช่น ให้พนักงานทานอาหารจากภาชนะของตนเอง เวลาทานอาหารจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4 คน และจะต้องทานอาหารกับกลุ่มเดิมทุกวัน บางกิจการมีการนำลังกระดาษมาทำเป็นที่แบ่งในโรงอาหารให้พนักงานนั่งทานอาหารแยกกัน แต่ในขณะเดียวกันยังมีกิจการรูปแบบอื่นไม่บังคับพนักงานให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด กิจการที่ต้องใช้แรงงานหรือทำงานกลางแจ้ง

² รวม 4 สัญชาติ พม่า กัมพูชา ลาว และเวียดนาม มีอยู่ 2.6% ที่ไม่ได้รายงานสัญชาติ ข้อมูลจากศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ สืบค้นจาก <https://data.go.th/dataset/covid-19-daily>

จะมีความลำบากใ้หน้าภาค
ตลอดเวลาเพราะเกิดการอึดอัดในการ
ทำงาน

ในเรื่องของการทำงานแบบเว้น
ระยะห่างระหว่างบุคคลยังเป็นเรื่อง
ยากอยู่โดยเฉพาะกิจการบริการ ส่วน
เรื่องของความแออัดระหว่างกา
รทำงานนั้นลดลงโดยเฉพาะกิจการที่มี
ยอดขายลดลง เช่น กิจการร้านอาหาร
แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก
นักสำหรับโรงงาน ลักษณะของ
สถานที่ทำงานก็มีความแตกต่างกัน
การทำงานในโรงงานบางที่และ
ร้านอาหารตามห้างส่วนมากจะเป็น
สถานที่ปิดที่อากาศหมุนเวียนภายใน
ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่เชื้อโรค

สิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการจากภาครัฐ
คือ ต้องการให้มีการแจ้งล่วงหน้า
หลายวันในการสั่งเปิดและปิดกิจการ
ในอนาคตเพื่อกิจการจะได้มีเวลาวาง
แผนการดำเนินธุรกิจต่อไป บวกกับ
ต้องการความชัดเจนและรวดเร็วใน
ข้อมูลในเรื่องของนโยบายต่าง ๆ ร่วม
ถึงมาตรการการกำบังให้แรงงาน
ต่างด้าว และมาตรการการช่วยเหลือ
ด้านการลดหย่อนภาษีอื่น ๆ สำหรับ
โรงงานแปรรูปสินค้าการเกษตรมี
ความต้องการให้ภาครัฐละเว้นเคอร์ฟิว
ในช่วงผลผลิตล้นตลาด (เช่น มะพร้าว
จะมีผลผลิตมากในช่วงหน้าฝน) ถ้า
หากแปรรูปไม่ทันจะทำให้ผลผลิตนั้น
เสียได้

การรับรู้ข่าวสารและแนวทาง
ของผู้ประกอบการมาจากหลาย
แหล่งโดยส่วนมากมาจากข่าวตาม
ช่องทางสื่อต่าง ๆ กลุ่มธุรกิจ
เดียวกัน และกรมอนามัย แต่ถ้าเป็น
โรงงานก็สามารถดูมาตรการและ
แนวทางของกระทรวงอุตสาหกรรม
เพิ่มเติมได้ โดยส่วนใหญ่แล้วแต่ละ
ผู้ประกอบการต้องหาข้อมูลเองแล้ว
นำไปปรับใช้ในกิจการของตนเอง
ดังนั้น ณ ปัจจุบันระดับความเข้มข้น
ของการป้องกันขึ้นอยู่กับ
ผู้ประกอบการเป็นส่วนมาก

พฤติกรรมของแรงงานต่างด้าว
ที่ผ่านมาเมื่อพบว่าตัวเองป่วยจะ
หาทางกลับไปทีภูมิลำเนาตัวเอง
ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าถ้า
กลุ่มนี้ติดโควิด-19 ก็มีความเป็นไปได้
สูงที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนา
ตัวเอง โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่าง
ด้าวที่ไม่มีบัตรถูกต้องตามกฎหมาย
ดังนั้น ควรมีมาตรการเฝ้าระวัง
การแพร่เชื้อระหว่างการเดินทาง
ของคนกลุ่มนี้ ด้วยลักษณะของ
ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยการ
เดินทางกลับภูมิลำเนาเส้นทาง
ธรรมชาตินั้นเป็นไปได้ง่ายกว่าหลาย
ประเทศ

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

- (1) คุณโบท์ กิจการร้านอาหาร
- (2) คุณแจ๊ค กิจการโรงงานอาหาร
และเครื่องดื่ม
- (3) คุณนาย กิจการโรงงานอาหาร
และเครื่องดื่ม
- (4) คุณ ก. กิจการขนถ่ายสินค้า
ทางน้ำ
- (5) คุณ ข. กิจการบริษัททำวีซ่าต่าง
ด้าว